

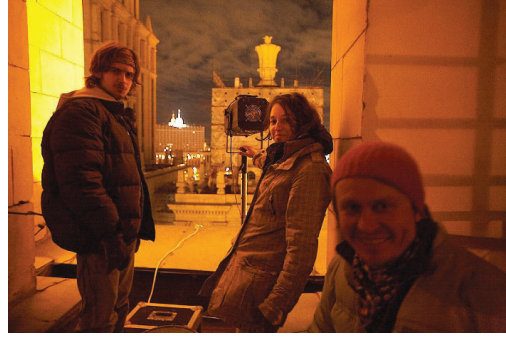
Voina ja rauhanomaisen sotimisen taide

Alun perin moskovalainen, sittemmin Pietariin kotiutunut taiteilija-aktivistiryhmä *Voina* (Sota) on jo neljän vuoden ajan herättänyt hämmennystä Venäjällä. Noin kolmekymppiset ryhmän jäsenet Oleg Vorotnikov, tämän puoliso Natalia Sokol, pariskunnan kaksivuotias Kasper-poika, Leonid Nikolajev ja muut voinalaiset ovat koetelleet vallanpitäjien kärsivällisyyttä ja kerjänneet toistuvasti verta nenistään performansseillaan, tempauksillaan ja katutaiteellaan.

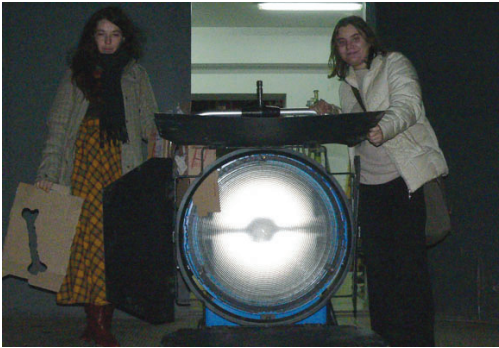
Moskovaistaiteilijoiden ydinryhmästä ja kymmenistä anarkisti-aktivisteista koostuva *Voina* tekee radikaalia osallistuvaa katutaidetta ja ennakoimattomia tempauksia, joiden tarkoitus on kiinnittää huomiota muun muassa Venäjän nyky-yhteiskunnan epäkohtiin, viranomaisten harjoittamaan terrorismiin, ilmaisunvapauden ongelmiin sekä epätasa-arvoon. Tai sitten pelkästään shokeerata ja hämmentää porvariston mielenrauhaa. Ehdottomasti eniten julkista huomiota *Voinan* tähänastisista tempauksista on herättänyt kesäkuussa 2010 Natalia Sokolin ideoima FSB:n Pietarin päämajan kupeessa sijaitsevaan Liteinyisillan maalattu jättimäinen penis. *Voinan* taiteilijat harjoittelivat nopeaa maalaustekniikkaa ensin parkkipaikalla, ja ratkaisevalla hetkellä ennen Liteinyisillan nostamista he saivat maalattua jättifallosken omien sanojensa mukaan kahdeskymmenessä sekunnissa, kunnes vartijat ehtivät hätiin. Sillan noustessa taideteos sai pietarilaiset autoilijat hieromaan silmiään, mutta pian nuoret pariskunnat kuvauttivat jo itseään paikallisen tavan mukaisesti tämänkin taideteoksen edessä. Leonid Nikolajev pidätettiin performanssin johdosta, mutta *Voina*-ryhmä myös palkittiin lopulta valtiollisella *Innovatsija*-taidepalkinnolla

Elokuussa 2007 Voina järjesti Dmitri Prigovin muistojuhlan Moskovan metrossa.

Nikolajev, Sokol ja Vorotnikov.

monien riemuksi, mutta vähintään yhtä monien järkytykseksi. Natalia Sokol kommentoi palkintoa kulttuuriministeriön antamaksi ”korva-uustiksi” eli yritykseksi kesyttää Voina-ryhmän radikaalitaiteilijat.

Voinan tekemiset herättävät intohimoja moniin suuntiin. Yksien mielestä he tekevät varteenotettavinta taidetta tämän päivän Venäjällä ja jatkavat parhaalla tavalla 1910- ja 20-lukujen kumouksellisen taiteen traditioita.

Valkoisen talon rynnäkkö, marraskuu 2009.

Omassa toimintasuunnitelmassaan he ovat ilmoittautuneet historiallisen avantgarden, ennen kaikkea futuristien ja 1920-luvun taiteen vasemman rintaman (LEF), perinteen elvyttäjiksi. Kulttuurielämän näkyvät persoonat, kuten rocktähti Juri Ševtšuk, kriitikko Artemi Troitski, taiteilijat Oleg Kulik ja Aleksandr Kosolapov, ovat asettuneet julkisesti tukemaan Voinan toimintaa: ”Taiteilijaryhmä Voina, nuo nuoret häpeämättömät anarkistitaiteilijat, muistuttavat minua meidän nuoruudestamme, rock-klubin ajoista... he etsivät yhteiskunnan kipupisteitä” (Juri Ševtšuk). Kuitenkin venäläisten enemmistö haluaisi mitä luultavimmin sulkea koko porukan mielisairaalaan.

Voina-ryhmä perustettiin vuonna 2007 taiteilijoiden oman ilmoituksen mukaan neuvostoarmeijan juhlapäivänä ”monumentaalis-patrioottisen katutaiteen edistämiseksi”. He harjoittavat venäläistä versiota *street-artista*, julkisten tilojen kantaaottavasta radikaalitaiteesta, jonka kansainvälisesti tunnetuin edustaja on anonyymi brittiläinen graffititaiteilija Banksy, poliittinen aktivisti ja nykytaiteen moniottelija. Banksy on myös hyvin tietoinen Voinan toiminnasta. Hän jopa järjesti Oleg Vorotnikovin ja Leonid Nikolajevin takuut näiden ollessa tutkintavankeudessa Palatsikumous-tempauksen johdosta. Tuossa tempauksessa Voina-ryhmäläiset kumosivat miliisiautoja katoilleen etsiessään pikkupoika Kasperin palloa autojen alta. Vorotnikovia ja Nikolajevia syytettiin yllyttämisestä kansanryhmää (miliisejä) vastaan. Kuultuaan tapauksesta Banksy myi tiettyinä päivinä tiettyyn aikaan tiettyssä paikassa omia teoksiaan Voina-aktivistien hyväksi, keräsi noin 100 000 euroa, joiden avulla Vorotnikov ja Nikolajev pääsivät vapaalle jalalle. Jäljelle jääneet rahat he ovat lahjoittaneet Venäjän poliittisten vankien hyväksi.

Voina ei itse periaatteesta käytä sosiaalista mediaa, aivan kuten ei brittiläinen kollegansa Banksykaan, joka pysyttelee myös tarkoituksella poissa niiltä foorumeilta. Sivusto free-voina.org on ryhmän faniien perustama, samaten kuin siihen kytketyt free-voina -twiittaukset. Siellä voi seurata ryhmän toimintaa, tapahtumia ja

Leonid Nikolajev Voinan tempauksessa eliittiautojen sinisiä vilkkuvaloja vastaan Moskovassa, toukokuu 2010.

Voina harjoitteli Liteinyi-sillan nopeaa maalaamista parkkipaikalla.

kannanottoja. Blogien, Facebookin ja Twitterin perusongelmia on, että kuka tahansa voi esiintyä ryhmän nimissä, ja moniaalla onkin olemassa Voina-nimellä esiintyviä ryhmiä, jotka mielellään ottavat kunnian Voinan tempauksista tai vaihtoehtoisesti värittävät ryhmän mainetta esimerkiksi Kremlää myötäilevin tempauksin.

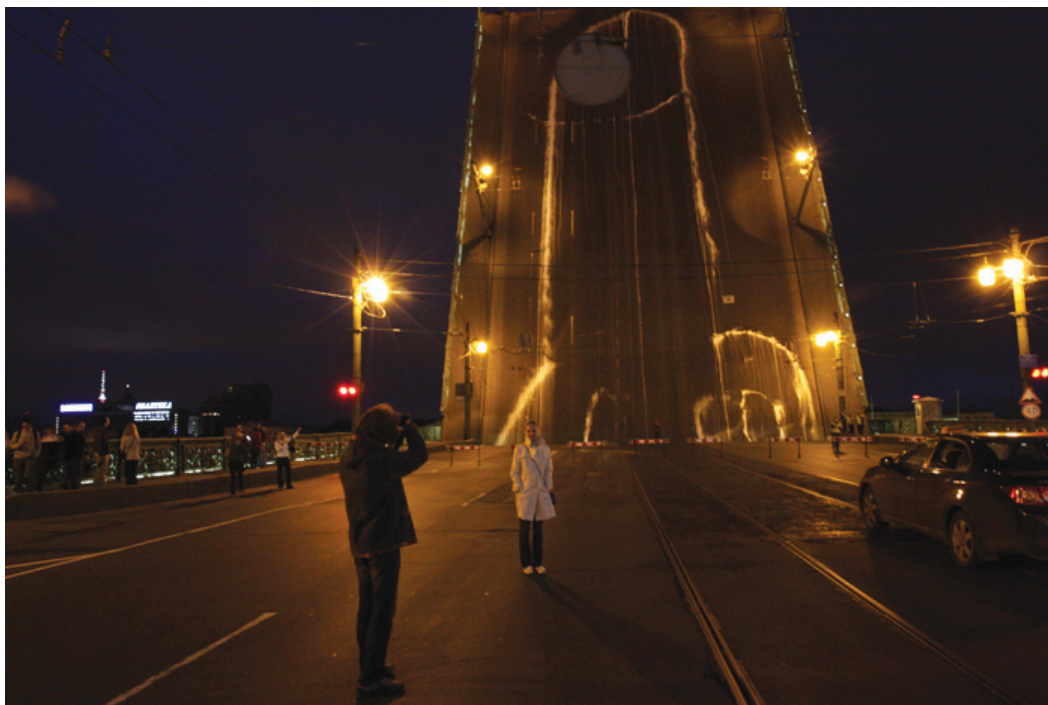
Tällä hetkellä Vorotnikov välttelee viranomaisia, sillä hänet on etsintäkuulutettu viimeisimmän tempauksen eli oppositioliikkeiden yhteiseen STRATEGIA-31:een liittyneen

maaliskuussa 2011 järjestetyn mielenilmaisun johdosta. Ryhmän aktiivinen taustavoima, folkloristina ja kirosanakirjojen laatijana tunnettu Aleksei Plutser-Sarno, on laittomasti lähtenyt Venäjältä – oman ilmoituksensa mukaan lopullisesti – todettuaan olevansa myös viranomaisten hampaissa. Plutser-Sarnon blogista (plucer.livejournal.com) lukijat seuraavat pseudofiktiivisiä kuvauksia Voinan eri tempauksista, joissa kirjoittaja itse tekeytyy ryhmän toiminnan satunnaisesti todistajaksi ja ihmettelijäksi.

Hänen roolinsa on toimia eräänlaisena ryhmän mediäkäsikirjoittajana. Plutser-Sarno on myös mitä ilmeisimmin Voinan yhden tavaramerkin eli ei-normatiivisen käsitteistön ja karkean alatyylisten kannanottojen inspiroija.

Voinan kantaaottavan estetiikan lähtökohtia ovat edellä mainitun vallankumouksellisen avantgardetaiteen lisäksi myöhäisneuvostokauden kuuluisat konseptualistit, kuten Ilja Kabakov, Andrei Monastyrski tai radikaalitaiteilija Avdei Ter-Oganjan. Ter-Oganjan tuli tunnetuksi ja päätyi etsintäkuulutetuksi vuoden 1999 performanssista, jossa hän hakkasi kirveellä ikoneja säpäleiksi. Toverilliseksi esikuvakseen Voina on kuitenkin julistanut Dmitri Aleksandrovitš Prigovin (1940–2007), moskovalaisen konseptualistisen runouden, performanssitaiteen ja moniselitteisen postmodernismin kruunaamattoman kuninkaan. Prigov oli ehdottomasti viimeisiä neuvostoai- kana mielisairaalaan passitettuja taiteilijoita – tuosta episodista hän tuli kuuluisaksi vuonna

1987 ja jatkoi tinkimätöntä totaalityönteijän elämää myös Neuvostoliiton hajottua. Prigov kuoli yllättäen vuonna 2007 kesken oman performanssinsa valmistelun, ja samana vuonna perustettiin Voina. Yksi ryhmän ensimmäisiä tempauksia olikin moskovalaisen metrovaunun valtaaminen Prigovin muistojuhlia varten. Osittain Prigovin hengessä Voina on myös määritellyt esteettiset tavoitteensa, joita ovat poliittis-totalitaarisen radikaalitaiteen universaaliprojektin ohella mm. ”taideälymystön sankarillisten ihanteiden elvyttäminen”, ”venäläisen naurukulttuurin, absurdin ja sarkasmin elvyttäminen” sekä ”glamourin ja konformististen taidemarkkinoiden konseptuaalinen romuttaminen”.

Tomi Huttunen

Palatsikumous, syyskuu 2011.